

Svet ga je in ga bo cenil

je vseč samoupravljanje. Odgovoril sem mu, da je prav tako, da imajo delavci, ki največ delajo tudi največ besede pri odločitvah. 12. marca sem bil star 101 leto. Takrat mi je čestital telegrafčno.

Fani Kočevar, Pletenina

»Novica o smrti nas je vse zelo prizadela. V kolektivu je bila sklicana žalna seja. Danes, ko se je začel pogreb, smo prenehali z delom, pogasili luči in počastili spomin na tov. Kardelja z enominutnim molkom. Nato se je delo nadaljevalo.«

Anton Pajk, 15 let, 8. razred, osnovna šola dr. Jože Potrč:

»Na šoli smo imeli žalno komemoracijo. Ravnatelj je prebral življenjepis tovariša Kardelja, v avlo pa smo postavili sliko z žalnim trakom. Vsi učenci osnovne šole dr. Jože Potrč smo se podpisali v knjigo žalosti. Poleg slike smo postavili tudi častno pionir-

Svetovni tisk je na najvidnejših mestih objavil novico o smrti člana predsedstva Jugoslavije in Zveze komunistov Jugoslavije Edvarda Kardelja. Tisk je podrobno pisal o revolucionarni preteklosti Edvarda Kardelja in poudarjal, da je bil eden izmed borcev nove oblasti v Jugoslaviji že med narodnoosvobodilno borbo, da je bil vodilni teoretik socializma v Jugoslaviji, eden izmed glavnih graditeljev sedanjega gospodarskega in družbenega sistema ter avtor mnogih knjig.

V uvodniku Primorskega dnevnika, posvečenega delu Edvarda Kardelja, je predsednik slovenske kulturno-gospodarske zveze Boris Race zapisal, da je nastala praznina, ki je ni mogoče zapolniti, saj se ljudje, podobni njemu, poredko rodijo. Race poudarja, da je tovariš Kardelj nenehoma dokazoval zaupanje v ustvarjalno moč človeka in vdanost ljudskih množic. Prav to je bila konstanta njegovih teoretičnih in idejnih sklepov in njegove praktične politične dejavnosti. Pri vsem tem je gradil svoja teoretična stališča na rezultatih prakse. Nikoli ni omahoval – predlagal je novosti za vse, kar je ugotovil, da je preživel.

Zahodnonemška tiskovna agencija je objavila, da je Edvard Kardelj delal do zadnjih dni svojega življenja ter da je s svojim teoretičnim delom pred XI. kongresom Zveze komunistov Jugoslavije utrdil idejno osnovo njene politike. Temeljna misel Edvarda Kardelja, poroča agencija, je bilo ustvarjanje družbenega modela, ki se bo razlikoval od zahodnega večstrankarskega sistema pa tudi od enostrankarskih držav.

Takoj za predsednikom Titom je Edvard Kardelj vsekakor najuglednejši jugoslovanski revolucionar, državnik in marksistični teoretik. V francoskih sredstvih množičnega obveščanja je bilo njegovo ime, vse od pariške mirovne konference, zmeraj navzoče v vseh velikih jugoslovanskih notranjih in mednarodnih pobudah. Njegova miselna predavanja na številnih političnih zborovanjih v Jugoslaviji, zasedanjih Združenih narodov in ob srečanjih s tujimi državniki, so zmeraj odmevala v zavesti milijonov Francozov.

Vsi ameriški časniki so objavili obširne zapise o dejavnosti Edvarda Kardelja. V njih poudarjajo njegove zasluge tako v predvojnem obdobju kot v osvobodilnem boju, zlasti pa pri graditvi nove Jugoslavije, v ustvarjanju jugoslovanske poti v socializem.

Tudi ves italijanski tisk je te dni pisal o pokojnem Edvardu Kardelju kot zgodovinski osebnosti, ideologu jugoslovanske poti v socializem in teoretiku, ki je obogatil sodobno marksistično misel. Partijsko glasilo Unità piše, da je bil tovariš Kardelj ena najpomembnejših osebnosti nove Jugoslavije, pa tudi komunističnega in delavskega gibanja sploh. Tako kot ime tovariša Tita je tudi njegovo ime povezano z vsemi najpomembnejšimi trenutki v zgodovini nove Jugoslavi-

je. Skupaj s Titom je obnavljal partijo, da je lahko potem le-ta povedla ljudstvo v protifašistični in revolucionarni boj. Svet je pozorno prisluhnil njegovim idejam, vendar pa Edvard Kardelj ni bil samo teoretik, ugotavlja Unità. Teoretična razmišljanja niso pri njem nikoli potisnila v ozadje politične dejavnosti in prav v tem je pomen njegovega dela. Tudi krščansko-demokratski Popolo poudarja velik prispevek Edvarda Kardelja pri razvoju nove Jugoslavije in snovanju naše poti v socializem, politike neuvrčenosti ter znanstvene razlage samoupravljanja. Komentator v glasilu italijanskih krščanskih demokratov tudi opozarja na veliko vlogo tovariša Kardelja pri destalinizaciji Jugoslavije ter uvajanju socialistične demokracije. Tudi drugi italijanski časniki so poleg novice o smrti Edvarda Kardelja objavili številne komentarje in druge prispevke o pokojnem jugoslovanskem revolucionarju.

Osrednje kitajsko partijsko glasilo Žen-min Žibao je posredovalo svojim bralcem sporočilo o smrti tovariša Kardelja, ki ga je v Beogradu objavilo predsedstvo Socialistične

»Z globoko bolečino sem sprejela novico o smrti tovariša Edvarda Kardelja, enega najpomembnejših voditeljev Zveze komunistov Jugoslavije in jugoslovanskih narodov. Revolucionarna borba in teoretične zmogljivosti so lahko za zgled vsem tistim revolucionarjem v svetu, ki se bojujejo za demokracijo in socializem. Mi, španski komunisti, ne bomo nikoli pozabili tistega stalnega prijateljstva, skrbi in solidarnosti, ki jih je Edvard Kardelj namenjal španskemu ljudstvu v njegovem boju za svobodo in demokracijo.«

Predsednica Komunistične partije Španije Dolores Ibarruri La Pasionaria

»Tovariš Tito, z globoko žalostjo smo sprejeli novico o smrti tovariša Edvarda Kardelja. Zavedam se, kako težka je bolečina, ki jo izzove odhod tovarišev revolucionarjev v času, ko smo potrebni njihove modrosti in izkušenj. Dovolite mi, da v imenu svojih tovarišev, članov PLO, vseh pripradnikov arabskega ljudstva Palestine in v svojem imenu izrazim sožalje prijateljskim jugoslovanskim narodom, vsem tovarišem v ZKJ in vam osebno.«

Jaser Arafat, predsednik izvršnega odbora PLO v brzokajki tovarišu Titu

federativne republike Jugoslavije in Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije. Časniki so pisali ocene o izjemnih zaslugah tovariša Kardelja za jugoslovansko notranjo in zunanjo politiko.

Tudi vsi japonski časniki so objavili vest o smrti Edvarda Kardelja. Iz revolucionarne biografije pomembnega jugoslovanskega politika predvsem poudarjajo njegovo vlogo v boju proti fašizmu ter podčrtujejo, da je bil Edvard Kardelj teoretik neodvisnega jugoslovanskega samoupravnega socializma.

Glasilo japonske komunistične partije Akahata je v celoti objavilo tudi sožalno brzokajko, ki jo je ob Kardeljevi smrti Centralnemu komiteju Zveze komunistov Jugoslavije poslal v imenu japonske komunistične partije podpredsednik prezidija Tomio Nišizava. O Kardeljevi smrti je poročal tudi vodilni japonski časnik Asahi Šimbun, ki izhaja tudi v angleščini, kot tudi številna druga japonska glasila. Novice o smrti prijatelja in najbližjega svetovalca predsednika Tita so v japonskih glasilih bila objavljena na prvih straneh.

O smrti velikega revolucionarja je pisal tudi tisk v Bangkoku, Šri Lanki, Kartumu, Tripolisu in drugod. Poudarjajo, da je s smrtjo Edvarda Kardelja v političnem vodstvu Jugoslavije nastala velika praznina ter da je to nenadomestljiva izguba za Jugoslavijo in zvezo komunistov.

Časniki v Colombu so objavili biografijo Edvarda Kardelja ter poročali, da je umrl veliki borec za neuvrčenost, veliki teoretik mednarodnega delavskega gibanja in borec za nove mednarodne odnose na enakopravnih temeljih.

Najuglednejši svetovni državniki, politiki in druge osebnosti so izrazili globoko žalost ob smrti Edvarda Kardelja. Predsednik britansko-jugoslovanskega društva in nekdanji odposlanec britanske vlade pri glavnem štabu narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije Fitzroy McLean, ki je tovariša Kardelja spoznal med bivanjem v Jugoslaviji v vojnih letih, je izjavil, da je bil zelo impresioniran nad hrabrostjo ter vojaško in politično nadarjenostjo Edvarda Kardelja. »Zato menim,« je dejal, »da je izredno veliko prispeval za revolucijo in osvoboditev Jugoslavije. Po vojni je Kardelj svojo veliko energijo usmeril v obnovo in graditev med vojno porušene države, v njen gospodarski in politični razvoj, zlasti pa je pomemben njegov prispevek pri ohranitvi samostojnosti Jugoslavije. «Po besedah McLeana je zlasti pomembno Kardeljevo delo v zvezi z ustavnim in političnim konstituiranjem v samostojni Jugoslaviji, pri čemer je ta veliki mislec in teoretik pokazal izredno izvirnost idej.

»Žal mi je, ker ne bom mogel nadaljevati pogovora s tovarišem Edvardom Kardeljem, da bi slišal njegovo mnenje o pomembnih vprašanjih zgodovine,« je dejal podpredsednik japonske komunistične partije Nišizava. »Dobro se spominjam pogovora, ki sem ga imel s pokojnim Edvardom Kardeljem med 10. kongresom Zveze komunistov Jugoslavije. Zdi se mi, kot da bi bilo to včeraj. Nenehno mi je zastavljal vprašanja o boju Japonske komunistične partije, ki zastopa samostojna stališča. Mnogo je vedel o naši partiji, kar je bilo razbrati tudi iz njegovih vprašanj,« je dejal Nišizava.

Ob smrti tovariša Edvarda Kardelja dajejo številne izjave tudi tujim državnikom, politikom in druge osebnosti. Tako je voditelj vsegrškega socialističnega gibanja in član grškega parlamenta Andreas Papandreu izjavil, da je bil Edvard Kardelj velik voditelj, državnik, teoretik in intelektualec, ki je dal

izvršnega odbora Ljudske fronte. Za svojega častnega člana ga je konec leta 1949 izvolila Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

Neprecenljive vrednosti je njegovo delo na domala vseh področjih pri sestavi predlogov novih zakonov. Govoril je o kmetijskem zadružništvu, o razvoju ljudskih odborov, znani so njegovi referati: »Deset let ljudske revolucije«, »Socializem in demokracija« itd. Sodeloval je pri sestavi predloga ustavnega zakona, ki je bil sprejet leta 1953 in ga predhodno obrazložil na skupni seji zakonodajnih odborov zveznega zbora in zbora narodov.

S prvim dnem leta 1953 je postal podpredsednik Zveznega izvršnega sveta. Izvoljen je bil za generalnega sekretarja zveznega odbora SZDLJ. Napisal je referat »Vloga in naloge Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije v boju za socializem«, govoril o problemih politike na vasi in položaju človeka v našem sistemu. Osvetlil je mnoga vprašanja v kulturi in prosveti, pokazal na vlogo sindikatov in novi Jugoslaviji in hkrati nenehno opozarjal na slabosti in napake.

O programu Zveze komunistov Jugoslavije je govoril na VII. kongresu ZKJ v Ljubljani od 22. do 26. aprila leta 1958. Takrat je bil tudi izvoljen za sekretarja CK ZKJ.

Postal je redni član srbske akademije znanosti in umetnosti. Aktivno je sodeloval v vseh fazah priprave in oblikovanja ustave, ki je bila sprejeta leta 1963. Ob sprejetju nove ustave je bilo objavljeno njegovo delo »Ustavni temelji socialističnih družbenoekonomskih odnosov in družbenega samoupravljanja«.

Januarja leta 1963 je bil izvoljen za predsednika zvezne skupščine. V zvezi z resolucijo o znanstveno-raziskovalnem delu je obrazložil osnovne smernice in naloge razvoja znanstvenega raziskovanja.

Financiranje »negospodarskih« dejavnosti je obdelal na 5. kongresu ZK Slovenije 18. marca leta 1965.

Kasneje, v letu 1966, je proučeval in govo-

ril o mestu in vlogi krajevnih skupnosti v našem družbenopolitičnem sistemu, v študiji »Beleška o naši družbeni kritiki« pa se je poglobil v pojem družbene kritike, kot sredstva in bistvenega elementa socialističnega samoupravljanja.

Reforma in samoupravna integracija našega družbenega sistema, idejna in politična vloga komunistov v naši samoupravni družbi, nov skupščinski sistem so bile glavne teme njegovega delovanja v letu 1967. V tem letu je bil tudi izvoljen za člana Sveta federacije.

Pripravljaj je »Smernice o najpomembnejših nalogah ZK pri razvijanju sistema družbenoekonomskih odnosov« in 19. novembra 1968 za svoje dotedanje plodno delo in prispevek k poglobljanju marksistične teorije, prejel nagrado AVNOJ.

O nalogah komunistov pri preprečevanju raznih protisocialističnih in protisamoupravnih pojavov, je govoril tudi na konferenci Zveze komunistov Slovenije 9. januarja leta 1969 v Ljubljani, o vlogi zveze komunistov pa tudi kasneje na Brionih.

Leta 1970 je bil izvoljen za predsednika koordinacijske komisije vseh zborov zvezne skupščine za ustavna vprašanja in od tedaj dalje še neposredneje sodeloval pri vseh pripravah za novo ustavo. Tako je v letu 1971 govoril o idejah in političnih izhodiščih ustavnih amandmajev. V tem letu je postal tudi častni član akademije znanosti in umetnosti v BiH. V Ljubljani je na tretji konferenci Zveze komunistov Slovenije govoril o socialnih razlikah in o minulemu delu, v ljubljanskem političnem aktivu pa v decembru istega leta še o aktualnih vprašanjih v zvezi z uresničevanjem politike Zveze komunistov po 21. seji predsedstva CK ZKJ.

Družbenopolitičnemu aktivu v Ljubljani

je govoril tudi kasneje, v letu 1974. Njegov takratni govor je izšel v brošuri pod naslovom »Za demokracijo v socializmu, a ne proti socializmu«. Na 30. seji predsedstva CK ZKJ, 13. junija 1977 v Beogradu, je z govorom o političnem sistemu družbenega samoupravljanja postavil temelje delovanja Zveze komunistov Jugoslavije do XI. kongresa ZKJ. Takrat je imel tudi govor, ki je postal znan najširšemu krogu bralcev, z objavo v knjižni obliki pod naslovom »Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja«. Zaradi jasnosti in tehtnosti ter izredno pronicljive analitičnoteoretične ocene mnogih bistvenih vprašanj naše samoupravne in politične ureditve, je to delo na področju marksistične teorije skorajda epohalno.

V letu 1978 so Edvarda Kardelja med drugim promovirali za prvega častnega doktorja univerze »Džemal Bijedić« v Mostarju, na XI. kongresu ZKJ od 20. do 23. junija pa je v svoji razpravi posvetil posebno pozornost vodilni vlogi zveze komunistov v sistemu socialistične samoupravne demokracije.

Na koncu moramo poudariti njegovo dolgoletno delo in velik prispevek pri pripravah, sestavi in oblikovanju vseh zakonov s področja zdrženega dela, zlasti pa temeljnega zakona s tega področja tj. Zakona o združenem delu. Vsa prizadevanja in vsi govori Edvarda Kardelja, povezani z nastajanjem te »ustave delovnih ljudi«, so strnjene v knjigi z naslovom »Svobodno združeno delo«.

Njegovega dela pa še ni in ne bo konec, nadaljevalo in odražalo se bo še naprej, v delu in z delom vseh in vsakogar izmed nas pri uresničevanju misli, snovanju in ciljev, ki nam jih je s svojim življenjem in delom nakazal tovariš Edvard Kardelj.

pomemben delež k razvoju socializma v Jugoslaviji. Po Papandrejevih besedah Edvard Kardelj ni bil le velik državnik Jugoslavije in njenih narodov, marveč tudi velika osebnost vseh svetovnih naprednih in socialističnih sil.

Sekretar grške socialistične partije za državo Babis Drakopoulos pa je tovariša Kardelja označil za enega največjih voditeljev Zveze komunistov Jugoslavije in socialistične Jugoslavije. Dodal je, da je bil brez dvoma tudi eden najuglednejših sodobnih teoretikov.

Član direktorije italijanske komunistične partije pa je v izjavi za zahodnonemški radio dejal, da je v sedanjem trenutku, ko tovariša Kardelja ni več, na političnem prizorišču čutiti, da je odšel eden največjih protagonistov svetovnih dogajanj v zadnjih 40-tih letih. V nadaljevanju je Sergio Segre tovariša Kardelja označil kot človeka, ki je, kot je dejal že Antonio Gramsci, vedno gledal na svet s pesimizmom modreca in z optimizmom človeka izredno močne volje.

Sekretar pokrajinskega komiteja italijanske komunistične partije Furlanije-Juljske krajine, Antonio Cufaro, pa je povedal, da je smrt tovariša Edvarda Kardelja globoko pretresla slovenske in italijanske komuniste v tej pokrajini. Cufaro je poudaril, da je Zveza komunistov Jugoslavije izgubila enega najpomembnejših voditeljev in enega najboljših sinov.

Ko je zvedel za novico o Kardeljevi smrti, je dal izjavo tudi legendarni voditelj španskih delavskih komisij Marcelino Camacho. Poudaril je, da je to velika izguba ne le za Zvezo komunistov Jugoslavije, marveč tudi za vse španske komuniste, pravzaprav za

»Pretrsla in razžalostila nas je novica o smrti Edvarda Kardelja. Bil je prekaljen voditelj in dobro znan teoretik ZKJ in viden državnik Jugoslavije. Dal je velikanski prispevek osvoboditvi jugoslovanskih narodov, obrambi neodvisnosti in suverenosti Jugoslavije in socialistični graditvi Jugoslavije. Prav tako je dal pozitiven prispevek k splošnemu razvoju odnosov med Kitajsko in Jugoslavijo in med našima partijama. Njegova smrt je velika izguba za ZKJ in jugoslovanske narode. Komunistična partija Kitajske in kitajska vlada in ljudstvo izražajo globoko sožalje ob njegovi smrti.«

Hua Kuo-feng, predsednik CK KP Kitajske

»Smrt Edvarda Kardelja je močno odjeknila v pokrajini, kar je logično in razumljivo, saj je splošna žalost v vsem svetu zajela tudi našo pokrajino, ki tesno sodeluje z republiko Slovenijo. Kardelj je, kot vsi državniki in misleci, znal gledati naprej, daleč naprej, samo da bi povedel narode svoje dežele po pravi poti. Neodvisnost Jugoslavije je bila v osnovi njegove koncepcije, kazala se je v izvirnosti samoupravljanja, medtem ko je neuvrčenost postala prvi pogoj za njeno mednarodno sodelovanje.«

Sergio Coloni, predsednik deželne vlade Furlanije-Juljske Krajine

vse tiste svetovne revolucionarje, ki se bojujejo za zgraditev socializma, ki bo temeljil na demokraciji in samoupravljanju.

Član izvršnega komiteja Centralnega komiteja komunistične partije Španije in direktor časnika Mundo Obrero pa je poudaril izjemno vlogo tovariša Kardelja v razvoju sodobne socialistične misli. Dodal je, da je njegova smrt velika izguba tudi za mednarodno delavsko gibanje.

Dolgoletni član vodstva in predsednik belgijske socialistične stranke ter član belgijske vlade Jos Van Eynde, pa je povedal, da se je s tovarišem Kardeljem večkrat srečal, zadnjič na 11. kongresu Zveze komunistov Jugoslavije. Vedno znova, pripoveduje Jos Van Eynde, smo se lahko prepričali v izredno inteligenco in objektivnost tovariša Kardelja, s katerima je obravnaval ter analiziral bistvo mednarodnih procesov. Po besedah predsednika belgijske socialistične stranke, je smrt tovariša Edvarda Kardelja ogromna izguba za vso Jugoslavijo kot tudi širšo mednarodno skupnost.

Obširne zapise o smrti Edvarda Kardelja so objavila tudi sredstva množičnega obveščanja v Švici, Veliki Britaniji, Tuniziji, na Finskem, Portugalskem, v Alžiriji, Romuniji, Avstriji in številnih drugih državah po vsem svetu.

»Z njegovo smrtjo je Jugoslavija izgubila ustvarjalnega družbenega in političnega misleca, ponosnega zagovornika jugoslovanske neodvisnosti. Kot sem opazil med njegovim obiskom v Washingtonu, je bil človek, ki je predstavljal svojo deželo z velikim dostojanstvom, žarom, odločnostjo v ciljih in močjo misli. Prosim vas, da prenesete soprogi in družini tovariša Kardelja, kakor tudi jugoslovanskemu ljudstvu ob veliki izgubi, ki jih je prizadela, moje najgloblje osebno sožalje, kakor tudi sožalje ameriškega ljudstva.«

Ameriški predsednik Jimmy Carter v sožalni brzojavki predsedniku Titu

»Zvedel sem za žalostno novico, ki je bolešno prizadela prijateljsko jugoslovansko sosednje ljudstvo in vam želim v imenu italijanske vlade in v svojem imenu izraziti najgloblje sožalje ob smrti eminentnega državnika, katerega znani prispevek mednarodnemu sodelovanju ima pomembno potrditev v prijateljstvu, ki obstoja med našimi narodi.«

Giulio Andreotti, predsednik italijanske vlade

»Dragi tovariš Tito, globoko pretresen v imenu komunistične partije Francije izražam spoštovanje spominu na tovariša Edvarda Kardelja. Z njim odhaja ugledni vodja vaše partije, vidni borec od prvih dni vaše narodnoosvobodilne borbe in eden od ustvarjalcev jugoslovanskega socialističnega samoupravljanja. V težki bolečini, ki vas je doletela, prejmite, dragi tovariš Tito, moje iskreno sožalje in ponovne dokaze naše solidarnosti.«

Georges Marchais, generalni sekretar KPF

»Z globoko bolečino in pretresenostjo sem sprejel žalostno novico o smrti Edvarda Kardelja, člana predsedstva SFRJ in CK ZKJ, ki je imel ugledno vlogo pri osvobajanju in boju za neodvisnost svojega naroda in domovine. Boril se je tudi v vrstah gibanja neuvrčenosti in s svojim jasnim znanstvenim delom znatno prispeval k napredku socialistične misli. V svojem imenu in v imenu egiptovskega ljudstva vam izražam najbolj iskreno sožalje in najgloblje sočustvovanje.«

Anvar el Sadat, egiptovski predsednik

»Tovariš Edvard Kardelj, ugledni partijski in državni voditelj, zvesti sin jugoslovanskih narodov, je skupaj z vami, dragi tovariš Tito, posvetil vse življenje idealom delavskega razreda, ljudskih množic, za narodno in družbeno osvoboditev, dal je izreden prispevek zmagi v narodnoosvobodilnem boju in uspehu socialistične revolucije, za graditev nove Jugoslavije in njeno utrditev v mednarodnem življenju.

Na vseh funkcijah, ki mu jih je zaupala partija, se je tovariš Edvard Kardelj dosledno bojeval in dal pomemben prispevek krepitvi prijateljstva, solidarnosti in vsestranskemu sodelovanju naših partij in dežel, romunskega in jugoslovanskega ljudstva.

Ko v teh časih globoke žalosti delimo veliko bolečino narodov Jugoslavije in vašo bolečino, tovariš Tito, vam želim izraziti naše sožalje zaradi te izgube in vas prosim, da posredujete naše sožalje družini tovariša Kardelja.«

Romunski predsednik Nicolae Ceaușescu

sko stražo, ki se je menjavala vsako uro. Odšli smo tudi na mimohod.

Tovariš Edvard Kardelj je bil velik revolucionar, saj je bil pri 16-letih že skojevec. Boril se je za enakopravnost jugoslovanskih narodov in za pravice delavcev. Bil je pobudnik samoupravljanja, udeležil se je drugega zasedanja AVNOJ in bil med pobudniki ustanovnega kongresa ZK Slovenije na Čebinah.«

Marko Centa, 8. razred, osnovna šola dr. Jože Potrč:

»Izgubili smo velikega vodjo. Nam mladim je bil zelo pri srcu in prepričan sem, da bo tudi sedaj, ko je umrl, v svojih delih še vedno živel. Knjige, ki jih je napisal, bodo veliko pomenile našim bodočim rodovom.«

Vera Polc, učiteljica, osnovna šola dr. Jože Potrč:

»Tragična vest, ki smo jo slišali po radiu nas je zelo pretresla. Ravnatelj je takoj sklical predsednike organov upravljanja in člane ZK. V nedeljo smo imeli žalno sejo, v ponedeljek pa je tovariš ravnatelj po zvočniku spregovoril učencem o pomenu Kardeljevega dela. Čutila sem, da je Kardeljeva smrt tudi učence, čeprav so še mladi, zelo prizadela.«

Pavel Cenkar, tajnik lovske družine Šmarna gora:

»Tovariša Edvarda Kardelja smo sprejeli v našo lovsko družino leta 1970. Kot lovec se ni veliko udeleževal, ker je bil preveč zaposlen. Kljub temu pa smo bili zelo veseli, da smo sprejeli medse tako pomembnega člana. Ob 30-letnici lovske družine, to je bilo leta 1976, smo mu izročili lovske odlikovanje – častno diplomu. Takrat je postal tudi častni član naše lovske družine. Za skupno lovstvo je izredno veliko napravil. Na žalost nismo imeli priložnosti, da bi mu odlikovanje takrat osebno izročili. Naslednje leto nas je sprejel v svojem stanovanju. Pričakal nas je nasmejan in kramljali smo celi dve uri. Zanimal se je, koliko imamo gamsov in srnjadi. Ko smo mu povedali, da živijo na našem področju tudi mufloni, se je zelo

Edvard Kardelj

Moji spomini

Mladost

Kot devetletni deček je z materjo sodeloval v demonstracijah:

»Na te demonstracije sem šel z vso družino. Ne morem reči, da sem jih zavestno doživljal, vendar pa je vse to napravilo name globok vtis. Kolikor se spominjam, se mi je vse zdelo nekam veliko, nekaj, kar mi ni bilo povsem jasno. Toda bilo je kot velika obljuba. Zato sem bil zelo ponosen, ko mi je nekdo potisnil v roke tablo, na kateri je bilo, če se ne motim, napisano ime področja, s katerega so bili demonstranti za mano.«

Edvard Kardelj je potrdil, da je bil kot deček tudi kolporter:

»To je bilo pravzaprav malo pozneje, ko mi je bilo 14 ali 15 let, če se prav spominjam. Vsak teden enkrat sem raznašal po kioskih tednik »Avtonomist«, glasilo skupine, ki je zahtevala federacijo in republiko. To skupino je vodil Albin Prepeluh. Po svojih simpatijah sem bil že usmerjen na komuniste, simpatiziral pa sem tudi s tem programom federalizma in republikanizma. Časnik pa sem prenašal predvsem zato, ker sem zaslužil po 100 dinarjev na teden, to pa je bil takrat za dečka, kakršen sem bil, dober zaslužek – štiristo dinarjev na mesec. Spo-

minjam se, da je mati, čeprav smo takrat živeli zelo težko, skrbela, da je od tega denarja čimveč porabila zame.

Kot otrok sem imel zelo rad gozdove in gore. In ta ljubezen živi v meni še zdaj. V najlepšem spominu so mi ostale počitnice, ki sem jih vsako leto preživel pri eni izmed mojih tet v Podutiku blizu Ljubljane. Imela je gostilno. Po ves dan sem tekal z otroki po gozdu, lovili smo rake v potokih, pekli ribe in počeli vse, kar počenjajo otroci bolj ali manj še zdaj. Tudi glasbo sem vžljubil. Igral sem na violino. Slabo sicer, toda za lastno zadovoljstvo dovolj. Žalostnih spominov iz tistih časov nimam. Otroci hitro pozabi na mučne trenutke, lepe pa si zapomni.«

»Kot deček sem rad prebiral pustolovske romane, zelo zgodaj pa sem vžljubil književnost nasploh, pri čemer so me, kolikor se spominjam, nekaj časa zelo mikali romani s psihološkimi témi. Zato mi je bil Dostojevski zelo blizu. Zelo rad sem prebiral tudi Cankarja, tako rad, da sem celo pisal pesmi, kakor jih piše bolj ali manj vsak petošolec – seveda, moji generaciji je ustrezalo, da so bile to pesmi o tovarniških dimnikih in nekakšne črtice v Cankarjevem slogu. Toda

